

98/12

Prostředky ze státního rozpočtu poskytnuté na řešení následků povodňové katastrofy v oblasti distribuce a výroby energie

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1998 pod číslem 98/12. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. Jiří Drábek.

Cílem kontroly bylo prověřit poskytování, čerpání a užití prostředků ze státního rozpočtu na řešení následků povodňové katastrofy v červenci 1997 v oblasti distribuce a výroby energie. Kontrolovaným obdobím byly roky 1997 a 1998.

Kontrolu provedly v době od září 1998 do února 1999 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru průmyslu, dopravy a energetiky a z oblastních odborů v Brně a Ostravě.

Kontrolovanými osobami byly:

- A.** Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“);
- B.** Příjemci návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu - energetické společnosti:
 Jihomoravská energetika, a. s., Brno (dále jen „JME“),
 Severomoravská energetika, a. s., Ostrava (dále jen „SME“),
 Severomoravská plynárenská, a. s., Ostrava (dále jen „SMP“) a Moravskoslezské teplárny, a. s., Ostrava (dále jen „MST“).

Námítky proti kontrolním protokolům nebyly podány.

K o l e g i u m N K Ú na svém VI. zasedání, konaném dne 22. března 1999,

s c h v á l i l o usnesením č. 7/VI/99
 k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I.

Charakteristika kontrolované problematiky

Počátkem července 1997 byl u energetických společností vyhlášen stav nouze v důsledku povodní, a to na základě ustanovení § 12 zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci.

Podle materiálů MPO byly v červenci 1997 odhadovány celkové škody na zařízeních JME ve výši 105 000 tis. Kč, SME ve výši 150 000 tis. až 200 000 tis. Kč, SMP ve výši nejprve 500 000 tis. Kč a následně ve výši 171 185 tis. Kč a u MST ve výši 200 000 tis. až 400 000 tis. Kč.

Na základě úkolu z mimořádné schůze vlády konané dne 10. 7. 1997 připravilo MPO „Návrh na řešení nejna-

léhavějších potřeb k obnově činnosti v oblasti energetiky“. V návrhu vyčíslilo finanční prostředky potřebné pro urychlené zprovoznění energetických rozvodů u JME na 20 000 tis. Kč, SME na 70 000 tis. Kč, SMP 170 000 tis. Kč a MST 5 000 tis. Kč.

Vláda usnesením ze dne 23. 7. 1997 č. 439, k dalšímu postupu odstraňování následků povodňové katastrofy v červenci 1997 ..., schválila na odstranění následků této katastrofy v oblasti distribuce a výroby energie návratnou finanční výpomoc (dále jen „výpomoc“) ve výši 265 000 tis. Kč ze státního rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladní správa.

Usnesením ze dne 13. 8. 1997 č. 470, k dalšímu postupu odstraňování následků povodňové katastrofy v červenci 1997, zvýšila vláda částku výpomoci na 273 000 tis. Kč s tím, že další finanční prostředky byly určeny na podporu obnovy Teplárny Otrokovice, a. s. (dále jen „TOT“).

Rozdělení výpomoci:

	/v tis. Kč/				
	JME	SME	SMP	MST	TOT
Přidělená částka	20 000	70 000	170 000	5 000	8 000

S příjemci výpomoci uzavřelo MPO v červenci a srpnu 1997 smlouvy, ve kterých byl upraven účel a podmínky čerpání výpomoci, včetně způsobu kontroly těchto prostředků.

II.

Zjištění v systému poskytování, čerpání a užití výpomoci

1. Vzhledem k požadavkům a nahlášeným škodám MPO rozdělilo výpomoc nerovnoměrně, přičemž z předložených a pro NKÚ dostupných podkladů nelze důvody tohoto rozdělení objektivně zjistit.

Přidělenou výpomocí pokrylo MPO požadavky plynárenství (SMP) ve výši 171 185 tis. Kč z 99,3 %. Naproti tomu v teplárenství (MST a TOT) byly požadavky ve výši 190 000 tis. Kč uspokojeny pouze z 6,8 %, a to i přes opakované upozornění ředitele MST na nízkou úroveň pomoci.

SMP vyčíslila počáteční rozsah škod ve výši 500 000 tis. Kč, později je dopisem ze dne 18. 7. 1997 snížila na 171 185 tis. Kč. U MST byla vyčíslena škoda na částku 288 000 tis. Kč. Přitom MST byla poskytnuta výpomoc pouze ve výši 5 000 tis. Kč, kdežto SMP byl pokryt rozsah škod výpomocí ve výši 170 000 tis. Kč.

SMP přidělené prostředky výpomoci v rozsahu 21 700 tis. Kč v roce 1997 nevyčerpala. Částku 1 000 tis. Kč nevyčerpala ani do doby, kdy výpomoc začala splácet (listopad 1998).

2. MPO neupravilo ve smlouvách uzavřených s příjemci výpomoci dostatečně jasně způsob použití a podmínky poskytování výpomoci.

- a) MPO neupravilo ve smlouvách, které vlastní náklady a v jakém rozsahu bylo možné z výpomoci hradit. Hrazeny byly především mzdové náklady, včetně sociálního a nemocenského pojištění, výrobní, zásobovací a správní režie.
- b) Ze smluv uzavřených s MST a SME v červenci 1997 vyplývá, že prostředky výpomoci měly být použity na akce investičního i neinvestičního charakteru. V „Oznámení limitů výdajů na rok 1997“ však MPO uvedlo, že jde o prostředky určené k odstranění následků povodňových škod neinvestičního charakteru. K upřesnění došlo až v listopadu 1997, kdy byla výpomoc rozdělena na části investiční a neinvestiční.
- c) Česká národní banka nebyla účastníkem smluv uzavřených MPO s příjemci výpomoci. Přesto byla v těchto smlouvách vázána k tomu, že bude prostředky výpomoci uvolňovat ze zvláštního účtu na základě předložených faktur nebo vyúčtování nákladů ve vlastní režii, což odpovídá postupu podle „Zásad pro poskytování a čerpání prostředků státního rozpočtu pro pořízení investičního majetku“, vydaných MF, čj. 113/1 679/1994. Česká národní banka tento postup neakceptovala a převáděla prostředky výpomoci příjemcům na jejich účty bez uvedených dokladů.
- d) MPO stanovilo ve smlouvách (kromě smlouvy se SMP) za opožděné splácení výpomoci sankci 0,3 % denně z celkové poskytnuté částky. V porovnání s ustanovením § 30 zákona ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), které stanoví za zadržení prostředků státního rozpočtu penále 0,1 % denně ze zadržené částky, jde o několikanásobně vyšší sankci.

3. Použití výpomoci energetickými společnostmi.

- a) Kontrolou nebylo zjištěno čerpání prostředků výpomoci v rozporu s uzavřenými smlouvami. Některé nejasnosti v čerpání vzhledem ke stanovenému cíli byly zjištěny u JME a SMP:
 - JME použila na akci „Výměna prvků technologie kiskových trafostanic na Otrokovicku“ celkovou částku 6 000 tis. Kč. Z toho částka zaplacená dodavatelům činila 2 082 tis. Kč. Materiál představoval částku 2 885 tis. Kč a ostatní vlastní náklady např. mzdy, včetně sociálního a nemocenského pojištění, správní režie a zásobovací režie částku 1 033 tis. Kč. Vzhledem k vysokému podílu ostatních vlastních nákladů

je pochybnost o jejich účelném čerpání. Smlouva uzavřená mezi MPO a JME však takové použití nevyklučovala.

- SMP hradila z výpomoci celkové náklady, včetně daně z přidané hodnoty v částce 2 298 tis. Kč, jejíž jsou plátcem. Na základě doporučení MPO vrátila SMP tuto částku na účet u České národní banky.
- b) Některé výdejky materiálu (byly součástí účetních dokladů), v celkové částce 1 577 tis. Kč na akce prováděné ve vlastní režii JME, hrazené z výpomoci, neměly všechny náležitosti účetních dokladů; chyběly např. podpisy příslušných odpovědných osob (porušeno ustanovení § 11 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví).

SMP při poskytnutí zálohy zhotoviteli akce „Rekonstrukce plynovodu Hranice n. M., Kropáčova ul.“, neakceptovala postup podle ustanovení čl. 2 odst. 4 „Zásad pro poskytování a čerpání prostředků státního rozpočtu pro pořízení investičního majetku“, vydaných MF, čj. 113/1 679/1994, protože čerpání prostředků výpomoci podle těchto zásad uložilo MPO tomuto příjemci nad rámec uzavřené smlouvy dopisem z prosince 1997. Podle citovaného ustanovení mohou právnické a fyzické osoby poskytovat zhotovitelům díla zálohy do výše 10 % z objemu investičních výdajů stanovených pro každý rok výstavby. SMP poskytla v září a říjnu 1998 zálohy zhotoviteli v celkové výši 1 520 tis. Kč, které představovaly 95 % celkové hodnoty díla.

III.

Vyhodnocení

Kontrola neprokázala použití prostředků výpomoci k jinému účelu, než byl dohodnut ve smlouvách uzavřených MPO s příjemci.

Poznatzky z kontroly ukázaly, že poskytování pomoci ze státního rozpočtu při živelných událostech není dostatečně upraveno právními předpisy. Chybí zejména konkrétní vymezení cílů výpomoci. Jde především o to, aby prostředky byly jasně určeny k okamžitému použití ke zprovoznění energetických rozvodů pro co největší počet odběratelů při nedostatku vlastních disponibilních finančních prostředků energetických společností.

MPO rozdělilo prostředky výpomoci vzhledem k požadavkům příjemců značně nerovnoměrně. Požadavky plynárenství prakticky uspokojilo, zatímco výpomoc v teplárenství nedosahovala ani 10 % požadavků. SMP přitom výpomoc zcela nevyčerpala ani do konce roku 1998, tj. do doby, kdy ji již začala splácet. Výpomoc v teplárenství tak nenaplnila zcela záměr vlády přispět uvolněním prostředků státního rozpočtu k okamžitému zprovoznění veškerých energetických sítí.

NKÚ doporučuje řešit problematiku pojištění energetických společností s ohledem na rozsah státní účasti při odstraňování škod, neboť nebylo přihlíženo k rozsahu pojištění jednotlivých energetických společností tak, aby např. výpomoc ze státního rozpočtu při-

spívala pouze k financování okamžitých potřeb a překlenutí období do výplaty úhrady od pojišťoven. Podle zjištění NKÚ nebyly SME a JME pojištěny vůbec, naproti tomu SMP, které byla poskytnuta nejvyšší výpomoc, získala plnění od pojišťovny ve výši 40 000 tis. Kč.

Nedostatečně je také řešena problematika způsobu výběru dodavatelů akcí na odstraňování škod. Dodavatelské práce byly zadávány jako naléhavá potřeba výzvou

jednomu zájemci v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o zadávání veřejných zakázek. Podle metodického výkladu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ověřovali naléhavost potřeby příslušní přednostové okresních úřadů. Poznatky z kontroly ukázaly, že v případě energetických společností je vhodnějším kritériem doba trvání stavu nouze, jak je uvedena v zákonu o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci.